

Tádžikistán

Růst HDP v zemi se dlouhodobě držel přes 6 %, ale v roce 2018 poklesl na 5 % a okolo této hodnoty by se dle predikce měl držet i v dalších letech. Míra inflace činila v roce dle odhadů MMF 2018 5,8 %. V zemi žije přibližně 9,1 mil. obyvatel, přičemž v dalších letech se očekává mírný nárůst jejich počtu až na 9,7 mil. HDP na obyvatele se pohybuje nad 800 USD a očekává se mírný nárůst. Běžný účet platební bilance je mírně deficitní.

Ukazatel	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Růst HDP (%)	6,9	7,1	5,0	5,0	5,0	5,0
HDP/obyv. (USD)	796	801	807	815	857	902
Míra inflace (%)	5,9	7,3	5,8	5,5	6,0	6,0
Nezaměstnanost (%)	–	–	–	–	–	–
Bilance běžného účtu (mld. USD)	-0,4	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
Populace (mil.)	8,7	8,9	9,1	9,3	9,5	9,7
Konkurenceschopnost	77/138	79/137	102/140	–	–	–
Exportní riziko OECD	7/7	7/7	7/7	–	–	–

Odhad Mezinárodního měnového fondu

Zdroj: MMF, OECD, SB, WEF

- ▶ V současné době EU se zemí nejedná o žádných obchodních dohodách.
- ▶ V žebříčku konkurenceschopnosti, který sestavuje Světové ekonomické fórum (WEF), se Tádžikistán umístil na 102. pozici ze 140 srovnávaných ekonomik a dle OECD je stupeň exportního rizika 7/7.

Vývoz ČR do Tádžikistánu 2018 (2017), hlavní sektory

Kód zboží	Název zboží	Stat. hodnota 2018 CZK (tis.)	Podíl z celku (%)	Stat. hodnota 2017 CZK (tis.)	Meziroční nárůst (%)
8479	Stroje mechanické s vlastní indiv. funkcí jn	18 488	14,0	142	12 919,7
3920	Desky folie ap. ostatní z plastů neporovité aj.	17 419	13,1	16 982	2,6
3305	Přípravky na vlasy	14 199	10,7	12 319	15,3
8443	Tiskařské stroje; ost. tiskárny, kopírovací stroje; jejich části a příslušenství	14 183	10,7	1,0	1 418 200,0
9022	Rentgenové přístroje a přístroje používající záření alfa, beta nebo ga	13 876	10,5	–	–
8471	Stroje pro automat. zprac. dat, jednotky, snímače ap.	9 074	6,8	4 386	106,9
8212	Břítvy strojky čepelky holicí	6 517	4,9	4 276	52,4
8481	Kohouty ventily aj. pro potrubí kotle vany aj.	4 118	3,1	1 872	120,0
3401	Mýdlo ap. výrobky papír plst' aj. pokryté mýdlem	3 314	2,5	1 867	77,5
9619	Hygienické vložky, tampony, dětské pleny a pod. hygien. výrobky	2 983	2,3	1 442	106,9
Celkem TOP 10		104 171	78,6	43 287	140,7
Celkem vývoz		132 529		96 320	37,6

zdroj: ČSÚ

Dovoz ČR z Tádžikistánu 2018 (2017), hlavní sektory

Kód zboží	Název zboží	Stat. hodnota 2018 CZK (tis.)	Podíl z celku (%)	Stat. hodnota 2017 CZK (tis.)	Meziroční nárůst (%)
8110	Antimon výrobky z něj odpady šrot	4 711	49,9	4 827	-2,4
5201	Bavlna nemykaná nečesaná	3 417	36,2	–	–
8529	Části přístrojů vysílacích, přijímacích, televizních, rozhlasových	805	8,5	–	–
8517	Přístroje pro vysílání, přijímání hlasu, obrazů ap. dat	164	1,7	–	–
6912	Nádoby aj. pro domácnost z jiných mater keram	157	1,7	63	149,2
6101	Svrchníky bundy ap. pánské chlapecké pletené	109	1,2	228	-52,2
6306	Plachty nepromokavé lodní stínící ap. stany aj.	33	0,3	–	–
8479	Stroje mechanické s vlastní indiv. funkcí jinde neuv.	18	0,2	93	-80,6
8448	Zařízení přídavná stavů strojů na sprádaní ap.	11	0,1	–	–
9018	Lékařské, zubolékařské nebo zvěrolékařské nástroje a přístroje aj.	10	0,1	30	-66,7
Celkem TOP 10		9 435	99,9	5 241	80,0
Celkem dovoz		9 449		6 555	44,1

zdroj: ČSÚ

Příležitosti pro český export

► Dopravní průmysl a infrastruktura

Rozvoj dopravní infrastruktury a veřejné dopravy je jednou z vládních priorit. Připravované investiční projekty jsou zaměřené zejména na výstavbu a modernizaci silniční sítě zajišťující propojení jak složitě dostupných regionů Tádžikistánu, tak i tranzitního propojení s Afghánistánem a Čínou. Realizace Programu rozvoje dopravní infrastruktury na období 2010–2025 v hodnotě 3 mld. USD počítá s rekonstrukcí magistrál a vnitrostátních silnic, s modernizací železničního vozového parku (zvýšení nákladní přepravy), s výstavbou nových letištních terminálů a modernizací řízení letového provozu.

► Energetický průmysl

V souladu s programem podpory rozvoje obnovitelných zdrojů energie a výstavby malých vodních elektráren na období 2016–2020 probíhá a dále se připravuje postupná rekonstrukce, modernizace a dostavba vodních elektráren a systémů vodních přehrad, čemuž odpovídá i potřeba dostavby a modernizace přenosových soustav a distribučních sítí. Za hlavní prioritu je považována výstavba Rogunské vodní elektrárny. Počítá se i s rekonstrukcí a modernizací vodních elektráren Golovnaja a Karakumskaja a rovněž s výstavbou rozvodné a přenosové soustavy s objemem investic v řádu 3 mld. USD. V rámci diverzifikace vodní energetiky se zamýšlí i výstavba malých vodních děl po celém Tádžikistánu.

► Zemědělský a potravinářský průmysl

Rozvoji zemědělské výroby je věnována stále větší pozornost. Implementace programu rozvoje chovu čistokrevného dobytka na období 2016–2020 počítá se zvyšováním počtu chovných zvířat, zlepšováním kvality genofondu hovězího dobytka, zvyšováním produktivity při výrobě základních výstupů živočišné výroby, zejména mléka s využitím nových technologií. V rostlinné výrobě lze pozorovat snahu o zkvalitnění sběru a zpracování ovoce. Je snaha rovněž o zvýšení přidané hodnoty u potravinářských výrobků, což je vidět např. ve výrobě kvalitních ovocných šťáv a džusů z místních surovin. Vhodnou platformu pro rozvoj zemědělského a potravinářského průmyslu v Tádžikistánu vytvářejí svobodné ekonomické zóny poskytující řadu daňových úlev a jiných výhod investorům do uvedeného odvětví. Mezi nejvýznamnější lze zařadit svobodné zóny Sughd, Daugara, Iškošim a Panč.

Perspektivní sektor	Konkrétní příležitosti
Zemědělský a potravinářský průmysl	HS 0102 - Živý hovězí dobytek
	HS 1701 - Třtinový nebo řepný cukr a chemicky čistá sacharóza, v pev. stavu
	HS 8422 - Myčky; stroje k čištění, plnění, ap. lahví, plechovek, aj.
	HS 8433 - Žací nebo mlátičí stroje, sekačky na trávu ap.
	HS 8434 - Dojící stroje a mlékárenské stroje a zařízení
	HS 8435 - Lisy, drtiče ap. přístroje pro výrobu vína, moštů ap.
	HS 8436 - Ost. stroje pro zemědělství, lesnictví, včelařství ap., umělé líhně
	HS 8438 - Stroje pro přípravu, výrobu potravin nebo nápojů
Energetický průmysl	HS 8410 - Vodní turbíny, vodní kola a jejich regulátory
	HS 8412 - Ost. motory a pohony
	HS 8413 - Čerpadla na kapaliny, též vybavená měřicím zařízením; zdviže na kapaliny
	HS 8501 - Elektrické motory a generátory (kromě generátorových soustrojí)
	HS 8503 - Části a součásti motorů, elektr. Generátorů, soustrojí ap.
	HS 8504 - Elektrické transformátory, statické měniče a indukctory
	HS 8536 - El. zařízení k vypínání, spínání nebo k ochraně el. obvodů aj. <1 000 V
	HS 8537 - Tabule, panely, ovládací stoly, pulty, skříně a. základny pro el. ovládání
	HS 8538 - Části přístrojů k ochraně ap. obvodů, rozvaděčů aj.
Dopravní průmysl a infrastruktura	HS 8517 - Přístroje pro vysílání, přijímání hlasu, obrazů ap. dat
	HS 8529 - Části přístrojů vysílacích, přijímacích, televizních, rozhlasových
	HS 8530 - El. přístroje signalizační, bezpečnostní nebo pro řízení dopravy

Příležitosti pro rozvojovou spolupráci

Kategorie vyspělosti země: LIC

Zahraniční zadluženost země je vysoká. Ekonomika je extrémně závislá na remitencích pracovní migrace v Rusku, které představují zhruba 40 % HDP země. Devizové rezervy dosahují pouhých 478 mil. USD, tj. nestačí ani na pokrytí 3 měsíců dovozu. Nepodařilo se uspokojivě vyřešit krizi bankovního sektoru. Pokračuje depreciační domácí měny vůči USD. Oproti průměrnému kursu 7,84 TJS/USD v roce 2016 vzrostl uvedený průměr v roce 2017 na 8,55 TJS/USD a v letošním roce na 9,42 TJS/USD. Za poslední dva roky tak domácí měna oslabila vůči USD o více než 60 %.

Tádžikistán je silně závislý na Rusku a jeho vyspělost, životní úroveň a celková hospodářská situace do jisté míry kopíruje právě tamní vývoj. Nová ruská legislativa z roku 2015 omezila zaslání remitencí z Ruska do Tádžikistánu, které jsou pro Tádžikistán významné. Očekává se značné zpomalení ekonomického růstu ve střednědobém horizontu. Zatímco se v poslední dekádě dařilo zredukovat chudobu a ekonomický růst, tyto úspěchy jsou nyní v ohrožení. Nicméně je důležité, že Tádžikistán na situaci reaguje, provádí zdravou makroekonomickou politiku, strukturální reformy a investuje do kvalitních veřejných služeb. Současná situace by měla být vnímána jako příležitost reformovat ekonomiku a aktivovat nové motory růstu – podpořit soukromé investice a vývoz – a současně generovat více a lépe placených pracovních míst v zemi. Míra chudoby v Tádžikistánu se v období let 1999–2016 snížila z 83 % na 31 %, což je jeden z celosvětově nejlepších výsledků. Největšími překážkami pro další rozvoj je nedostatečná infrastruktura a neefektivní a zkorumpovaná státní správa.

► Sektor energetiky

Tádžikistán nedokáže zejména kvůli nerozvinuté distribuční síti uspokojit poptávku po elektřině, což přináší očekávání dalších investic do tohoto sektoru. Celoplošné zajištění dodávek poptávané energie všem potenciálním odběratelům je nejenom důležitým předpokladem pro vytvoření příznivého prostředí pro soukromé podniky, ale i pro snížení chudoby a zajištění lepších životních podmínek. Nedostatečné a nespolehlivé dodávky energie jsou podle místních i zahraničních podnikatelů hlavními překážkami rozvoje Tádžikistánu. V zimním období trpí přibližně 70 % populace rozsáhlými výpadky elektřiny.

Nedostatek se značně zvýšil od roku 2009, kdy byla tádžická přenosová síť oddělena od Central Asia Power System a byl zastaven obchod s energiemi se státy střední Asie. Nedostatek elektřiny v zimním období se odhaduje na minimálně 2000 GWh, což představuje asi 20 % poptávky po zimní elektřině.

► Sektor infrastruktury

Tádžikistán potřebuje transformovat nejen energetickou infrastrukturu, ale i infrastrukturu dopravní, komunikační, vodohospodářskou, bankovní a informační. Potřebuje posílit regionální konektivitu s cílem zlepšit přístup země k regionálním trhům a ke globálním informacím a poznatkům. Za účelem lepšího silničního propojení Tádžikistánu se rozbíhá projekt Central Asia Road Links – Tajikistan (2015–2020). Rovněž se realizuje řada projektů zaměřených na zlepšení přístupu k pitné vodě pro obyvatelstvo a způsobu nakládání s odpadními vodami.

► Sektor zemědělství

Tádžické zemědělství tvoří 20 % HDP a 53 % zaměstnanosti, čímž nabízí pevný základ pro ekonomický rozvoj. Vláda Tádžikistánu deklaruje silný závazek k reformnímu programu zemědělství. Konkrétně jde především o zrychlenou pozemkovou reformu, svobodu zemědělského podnikání, lepší přístup k finančním prostředkům a zvýšenou diverzifikaci zemědělství. Cílem je, aby investice do zemědělství byly ziskovější a výhodnější zejména pro vývoz skrze zlepšení přístupu na trhy, posílení vlastnických práv zemědělců, zlepšení přístupů k úvěrům a umožnění větší míry samostatnosti a vlastního rozhodování. Nedávný růst vývozu zemědělských produktů naznačuje potenciál pro růst v oblasti zpracování zemědělských produktů (včetně skladování ovoce a zeleniny).

Zdroj dat: <http://www.worldbank.org>